Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem.

Nr. 25. Wilnia, Niadziela 15 Krasawika 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz ran. da 6 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod — 10 zał., na paŭhoda — 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ wadnej paloscy.

Kala narady Litwy i Polščy.

Spor Litwy z Polščaj za Wilniu ŭžo maje swaju dawoli wialikuju historyju. Paśla razwału carskaj Rasiei, miž narodami, što wyzwalilisia z kleščaŭ carskaj niawoli, paŭstali da samastojnaha dziaržaŭnaha žyćcia Polšča i Litwa.

Litwa, reč jasnaja, u swaim palityčnym budaŭnictwie imknułasia pieradusim da Wilni, jak da centru byŭšaha Wialikaha Kniažstwa Litoŭskaha.

Niekali budaŭnictwa hetaha kniažstwa adbywałasia tak-ža pry ŭčaści Biełaruskaha Narodu, jak supolnaj Litoŭska-Biełaruskaj Dziaržawy.

Adnak, kali pa niawoli pryšoŭ čas uskrosu ŭznoŭ da wolnaha žyćcia Wialikaha Kniažstwa Litoŭskaha, paśla suświetnaj wajny i rasiejskaj rewalucyi, Biełarusy, na žal, akazalisia jašče wielmi słabyja i ŭ adbudowie swajej supolnaj z Litwoj dziaržawy mała mahli być Litwie pamocnymi.

Z hetaj słabaści karystali i karystajuć Maskwa i Waršawa, adciahwajučy Biełarusaŭ kožny ŭ swoj bok i adwodziačy hetak Biełaruski Narod ad jaho histaryčnaj darohi, ad wolnaha palityčnaha budaŭnictwa razam z Litoŭskim i Ŭkrainskim narodami ad Čornaha mora da mora Bałtyckaha. Takim čynam uwieś ciažar abarony swaich histaryčnych šlachaŭ, zrazumiełaja reč, — u źmienšanym raźmiery,—wypaŭ pradusim na dolu Litwy.

Hałoŭnym kankurentam da Wilni, jak wiedama, źjawiłasia Polšča. Apiraje jana swajo prawa da Wilni aprača siły militarnaj tak-ža na spolščanych u niekataraj miery Litoŭcach i Biełarusach, dziakujučy pieradusim rusyfikatarskaj palitycy byŭšaj Rasiei.

Polšč špiarša nia mieła achwoty zabirać Wilniu wyklučna dla siabie, majučy na woku historyju, a tak-ža warunki etnahrafičnyja, ekanamičnyja i tahočasnyja palityčnyja našaha kraju. Polšča nia była peŭnaj, što Rasieja budzie adnosna Wilni neŭtralnaj.

Tymčasam 12 lipnia 1920 hodu Rasieja padpisała dahawor z Litwoj, jakim Wilenščynu i Horadzienščynu pryznała za Litwoj. Hetym samym Rasieja pakinuła Litwu ŭ sprawie ŭtrymańnia Wilni sabie samoj.

Praŭda, jašče ŭ tymža 1920 hodzie 7 kastryčnika Polšča padpisywaje dahawor z Litwoj u Suwałkach, pryznajučy Wilniu za Litwoj, ale bačučy pierawahu swaich sił nad Litwoj, pry pomačy hienarała Želihoŭskaha na zaŭtra paśla dahaworu h. j. 8 kastryčnika taho-ž 1920 hodu zbrojna zabiraje Wilniu ŭ swajo wyklučnaje waładańnie.

Ad hetaha času až da dzion astatnich Litwa liča siabie ŭ stanie wajny z Polščaj, ščylna zapiraje swaje hranicy i ŭwieś ciažar baraćby za Wilniu pieranosie ŭ Lihu Ńacyjaŭ, a tak-ža čas ad času wiadzie biespasrednyja pierahawory z Polščaj, jak napryklad u Waršawie 1920 hodu, u Lugano i Kopenhazie 1925 h.

Wynikaŭ hetaja dyplomatyčnaja praca nie dała nijakich.

Urešcie napiaćcie sporu da taho dajšło, što Polski ŭrad z 4 na 5 kastryčnika 1927 hodu robić masawyja aryšty litoŭskich dziejačaŭ u Wilenščynie i masowa zakrywaje litoŭskija škoły. Sprawa apirajecca ŭznoŭ ab Lihu Nacyjaŭ, dzie 10 śniežnia 1927 hodu pastanaŭlajecca, što spor Litoŭska-Polski pawinien być wyrašany biespasredna miž Litwoj i Polščaj.

Dziakujučy henaj pastanowie Lihi Nacyjaŭ, 31 sakawika s. h. delehacyja litoŭskaha ŭradu i polskaha spatykajucca ŭ Kienigsbergu i naradžajucca ab zhodzie.

Jasnaja reč, što Litwa, kataraja stolki pałažyła pracy dziela Wilni, da pierahaworaŭ prystupiła, ale wyklučajučy ŭsio, što mahło-b kaho nawiaści na dumku ab wyračeńni Litwoj Wilni.

Pierahawory pieradusim datyčać adnosin miž Litwoj i Polščaj paštowa-telehrafičnych, čyhunačnych i handlowych.

Starana litoŭskaja wyjawiła swaju zhodu wiaści pierahawory ab hetych adnosinach, ale z tym, što jany buduć adbywacca z wyłučeńniem Wilenščyny i što polski ŭrad za škody, zroblenyja Litwie polskim hienarałam Želihoŭskim, zapłacić 10 miljonaŭ dalaraŭ.

Pakul što na hetym usio i skončyłasia. Usie sprawy daručany adumysłowym kamisijam, jakija majuć hruntoŭna apracawać ich i pradstawić abiedźwium delehacyjam.

Hetak wyhladaje spor Litoŭska-Polski ŭ siańniašni dzień. Jaho raźwiazki pradusim žadaje Polšča, ci - lepš kažučy—naš kraj, jakoha intaresy ekanamičnyja wymahajuć narmalnych znosinaŭ z Litwoj, bo daroha praz Nieman da Bałtyku — heta naturalnaja daroha ekanamičnaha žyćcia kraju, a nie praz Wisłu i Gdansk. Litwie mienš zaleža na hetych adnosinach. Jej bolš raschodzicca ab sprawy palityčna-terytoryjalnyja, ab Wilniu. Dyk dziela hetaha, kab dajšła astatniaja narada da skutku, abiedźwie starony musiać pajšci na wialikija ŭstupki.

Treba pryznać, što Litwa za ŭwieś čas zmahańnia za Wilniu zdabyła šmat: jana ŭtrymała hetuju sprawu až da siańnia świežaj, wyjawiła padstawy swaich damahańniŭ i NIAZ

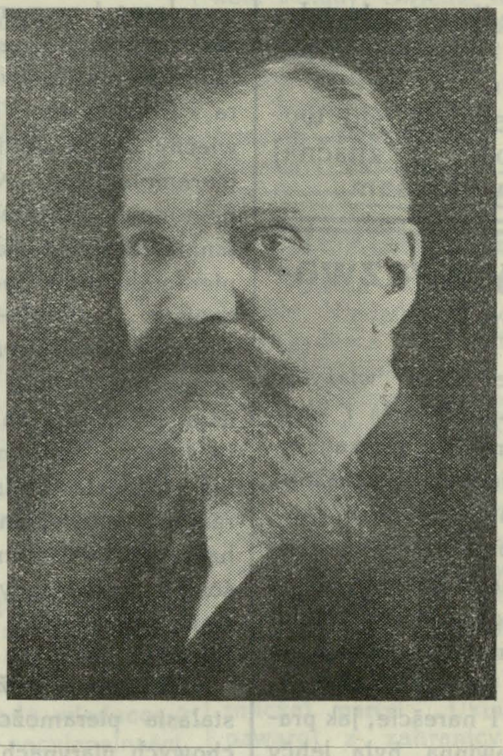

PIOTRA KREČEŬSKI

(† 8. III. 28, Praha).

Syn dziaka sielskaha prychodu Kobrynskaha paw., Horadzienskaj hub. Radziŭsia 7 žniŭnia 1879 h. Aświetu atrymaŭ u Wilenskaj Duchoŭnaj Seminaryi, jakuju skončyŭ u 1902 hodzie. Pa skančeńni Seminaryi zaniaŭ pasadu staršaha wučyciela dwuchklasowaj carkoŭna - prychodzkaj škoły ŭ m. Jałaŭcy, Pružanskaha pawietu. Praz niekatary čas byŭ zwolnieny z taje pasady. Paśla hetaha inspektar narodnych wučyliščaŭ Horadzien. hub. daŭ jamu pasadu narodnaha wučyciela. Pakinuŭšy pasadu narodnaha wučyciela Piotra Krečeŭski pastupiŭ na słužbu ŭ Wilenski dziaržaŭny bank. Tut jon zaniaŭ pasadu inspektara drobnaha kredytu i zastawaŭsia na hetym stanowiščy až da wajny 1914 h. U 1914 h. jon byŭ uziaty na wajskowuju słužbu. Praz niekatary čas jaho naznačyli wajennym čynoŭnikam i naznačyli dzieławodam adnaho z wajskowa-wetarynarnych łazaretaŭ. Rewalucyja 1917 h. zastała P. Krečeŭskaha na hetaj pasadzie ŭ m. Barysawie, Mienskaj hub. Z pieršych-ža dzion rewalucyi P. Krečeŭski zaniaŭ u Barysawie kirujučyja rewalucyjnyja roli i byŭ wybrany zdajecca staršynioju Barysaŭskaha Sawietu sałdackich i rabočych deputataŭ. Kali ruchnuŭ front Krečeŭski prajšoŭ u rady biełaruskaha rewalucyjnaha ruchu. Na Ŭsiebiełaruskim Źjeździe 1917 h. jon byŭ wybrany siabram Rady Źjezdu. 19 lutaha 1918 h. jon uwajšoŭ u skład pieršaha Biełaruskaha Ŭradu, dzie zaniaŭ pasadu Dziaržaŭnaha Kantralora. U traŭni 1918 h. pakinuŭ hetaje stanowišča i zaniaŭ pasadu Staršyni Handlow. Pałaty Biełarusi. 11 kastryčnika 1918 h. byŭ wybrany sekratarom Rady Respub. 8 śniežnia 1918 h. pierad nastupleńniem balšawikoŭ pakinuŭ Miensk i žyŭ spačatku ŭ Wilni a paśla ŭ Horadni. Kali Horadnia była ŭ krasawiku 1919 h. zaniata palakami, pierajechaŭ u Koŭnu. U žniŭni m-cy 1919 h. pierajechaŭ u Berlin, dzie razam z Uradam wioŭ nacyjanalnuju pracu. 1 śniežnia 1919 h. wiarnuŭsia ŭ Miensk. 13 śniežnia 1919 h. byŭ wybrany Staršynioju Rady Respubliki. Z 13 śniežnia 1919 h. da 9 studnia 1920 h. chawaŭsia ad palakaŭ u Miensku. Z 9 studnia da 31-ha studnia ŭciakaŭ ad palakaŭ i byŭ u darozie. 1 lutaha 1920 h. prybyŭ u Hrajewa praz hranicu na niamiecki bok i 2 lutaha byŭ u Berlinie. U kastryčniku 1920 h. wyjechaŭ u Ryhu, a ŭ pačatku studzienia — u Koŭnu. U wieraśni 1921 h. paśla Biel. Nacyjanalnaje palityčnaje narady ŭ Prazie Českaj astaŭsia ŭ Prazie, dzie pražyŭ da lipnia m-ca 1922 h. U lipni m-cy wiarnuŭsia ŭ Koŭnu. 1 listapada 1923 h. pryjechaŭ z Koŭna ŭ Prahu, dzie pražyŭ da samaje śmierci.

źmianiła pahlady tych dziejnikaŭ mižnarodnaj palityki, ad jakich zaleža niamała.

Čym končycca spor Litwy i Polščy, ci lepš — jakija daść wyniki narada ŭ Kienigsberhu, zhadać trudna. Možna tolki skazać, što Litwa ad hetaj narady, sudziačy z taho, jak jana dahetul idzie, tolki wyjhraje,—spor za Wilniu napeŭna papchnie značna napierad na swaju karyść.

My-ž Biełarusy, dziela poŭnaha padparadkawańnia našaha palityčnaha centru ŭ Miensku Maskwie i dziela ŭsiej palityki S.S.R.R., zwaročywajučaj uwahu wyklučna na sprawy partyjna-kamunistyčnyja, prymušany być tolki świedkami hetaha sporu, u jakim musili-b ihrać rol nie apošniuju

Biełarusy wiedajuć, što wyjhryš Litwy jość u značnaj miery i našym wyjhryšam.

Wialikodnyja razważańni.

Ništo tak, zdajecca, nia wiažycca mocna z idejaju Adradžeńnia i Wyzwaleńnia našaje harotnaje Baćkaŭščyny, jak pieramoha idei Chrysta, jakaja, zhodna z pradwiečnym zakonam pieramohi, pawinna była wyjšci z ubohaści, tryccać try hady wandrawać pa miestach i wioskach swajho kraju, naźbirać mnoha-mnoha wiernych, a paśla być hetymi-ž wiernymi abśmiejanaj i aplawanaju, i narešcie, jak prastupnik najhoršy, pawinna była lehčy na kryžy i pamiorci ŭ ździeku.

Treba było pamierci na kryžy, kab razam z chwilinaj śmierci swajej skazać na ŭwieś świet: Ja pieramožca! I tysiačy tysiačaŭ, uziaŭšy na siabie znak hetaha kryža, pajšli i ŭmirali z słowam hordym: Jon pieramožca! Walilisia trony i rassypalisia najwialikšyja dziaržawy, hinuli ŭ połymie stalicy i hłušeli tysiačahodnija światyni — ŭsio miorła pierad dumkaju, pierad nowaju idejaju, jakaja jšła pieramožcam praz areny rymskich cyrkaŭ, praz turmy i padziamielli dziaržaŭnyja,—išła da pieramohi.

Jak strašna! Tysiačy tysiačaŭ ludziej iduć z raskošaju na śmierć i z pieśniaju pieramohi ŭmirajuć u imia Idei. Ideja pieramahaje praz śmierć. Cyrki i turmy astajucca tolki ŭspaminam miejsca pieršaje śmierci, pieršaje pieramohi. Kryž robicca štandaram wialikaje pam atki, jakaja dziwam swaim pierachodzić bierahi našaha paznańnia.

Jakaja nieahraničanaja siła wiery ŭ ideju, siła wiery ŭ dumku! Chto zmoh-by ich atrymać, chto patrapiŭ-by razważyć ich u pačatku padarožy? Jakimi strachami možna było-by napužać ich i jakimi pahrozami strymać? Jakim-by słowam ich možna było prakanać? Ništo nia spužała ich, bo pieramoha ichnaha štandaru była abapiorta na nieparušanaj wiery ŭ ideju, a wiera była prypiačata śmiercaj Prawadyra.

Jasna i zrazumieła! Śmierć Chrysta zradziła razwał Rymu Imperataraŭ. Ale musiła być śmierć Prawadyra i Rodziča idei, bo hetkim jość adwiečny Zakon. Śmierć za ideju—heta pieramoha idei. Nie mahło nia być pieramohi. Prahrama sposabu dziejańnia, ułožana wiečnym Zakonam, da pieramohi maje apošniuju stupieńku z napisam: „śmierć"—i zaraz-ža za hetym napisam staić pieramoha. Pieramohaju idei jość wiera, wiera silniejšaja za ŭsio, silniejšaja za ciarpieńni i samuju śmierć. Ci-ž možna było-by siańnia—i chacia mhlista—zrazumieć pieramohu chryścijanskaje idei nad tahačasnym świetam, wyklučyŭšy z ściahu nawiazanych pobač čynaŭ śmierć Prawadyra i Rodziča idei — Chrysta?

A siańnia: ci-ž chacia adna ideja stałasia pieramožcaju, ležačy na puchowych piarynach? Dzie jana? Jakaja? U imia čaho abliwalisia dziesiatki razoŭ ludzkaju kryŭdaju wulicy Paryža? Jakaja siła pichała hetych ludziej na wiernuju śmierć? Wiera ŭ ideju, wiera, što ideja pieramoža, bo jana zrodžanaju jość na ŭłońni sprawiadliwaści. Damahańnie sprawiadliwaści. Damahańnie sprawiadliwaści rodzić Ideju, jakaja robicca pieramožcaju praz ciarpieńnie i śmierć. Takim jość spradwiečny Zakon, na hetakim Zakonie zbudawany jość Postup. Kožnaje adchileńnie ad hetaha Zakonu paśladoŭna ciahnie za saboju śmierć idei.

Ideja nacyjanalnaha i sacyjalnaha Adradžeńnia i Wyzwaleńnia padniawolenych narodaŭ jość zrodžanaja damahańniem spradwiečnaje, suświetnaje i boskaje Sprawiadliwaści. Sprawiadliwaść jość Boham u nutry swajho zarodku, bo Boh sam jość Sprawiadliwaściaj. Jakim marnym kaliŭkam jość žyćcio caławiečaje pierad zrokam hetaje boskaje Sprawiadliwaści! Što znača śmierć fizyčnaja tysiačaŭ i miljonaŭ u paraŭnańni z suświetnaju Sprawiadliwaściaju? Pašto, narešcie, nam žyćcio naša, kali jano nia maje być addanym na aŭtar suświetnaje Sprawiadliwaści? Ci-ž možna žyć i kłaniacca až da śmierci Hwałtu i Ździeku? Pašto tahdy žyć? Dzie meta žyćcia? Epikureizm? Dobra! Ale dzie pahoda ducha i dzie wyšejšaja duchowaja roskaš? Skul jaje zdabyć? Z lizapiactwa moža? Ale lizapiactwa nia rodzić pryjacielstwa, tolki... podłaść. Dzie-ž epikureizm, kali niama pryjacielstwa? Jaki wychad? Dzie meta?

Wiernaja służba Idei, jakaja jość zrodžanaju spradwiečnaju Sprawiadliwaściaju, daje tolki našamu žyćciu duchowuju pahodu i najwyšejšuju roskaš ducha našaha, bo hetakaja służba jość fundamantam suświetnaha žyćcia, jakoje wiadzie da ewaneličnaha „karaleŭstwa Božaha na świecie".

Ideja biełaruskaha nacyjanalnaha i sacyjanalnaha Wyzwaleńnia jość adnym z rodnych dzietak wiečnaje Sprawiadliwaści. Kali-by hetak nia było, to hetaja ideja ŭmiarła-by pierad swaim naradžeńniem, jana nie naradziłasia-b. Kali-ž jana jość zrodžana Sprawiadliwaściaju, to jana budzie pieramožcaju! Jakoje moža być inakšaje tłumačeńnie? Čamu jana ŭžo nia jość pieramožcaju? Jość užo, bo jana žywie, a kali žywie i dužeje, to jość zrodžanaja Sprawiadliwaściaju, heta znača, — jana jość Boham, bo Boh sam jość Sprawiadliwaść! Dzie fakt jaje pieramohi? U jaje žyćci! Dzie pieramoha jaje žyćcia? Tut užo ŭwachodzić u dumku *causa temporis*, jakaja jość zaležnaju ad służby dla našaje idei.

Boskaja Sprawiadliwaść wymahaje Wyzwaleńnia Biełarusi, bo ideja Wyzwaleńnia, jak bačyli z wyšejšaha, jość zrodžanaja Sprawiadliwaściaju. Ci moža być na świecie Sprawiadliwaść biez Wyzwaleńnia našaje Baćkaŭščyny? Nikoli! Sprawiadliwaść sama jość Boham, a Boh jość istotaju daskanałaju; biez Wyzwaleńnia Biełarusi Sprawiadliwaść nia moža być daskanałaju ŭ świecie, ale, Jana musić być daskanałaju. Woś u hetym i mieścicca damahańnie Sprawiadliwaści: Wyzwaleńnie Biełarusi. Woś kali budzie nam zrazumiełym, čamu ideja Wyzwaleńnia našaje Baćkaŭščyny jość zrodžanaju praz Sprawiadliwaść, praz Boha.

Hetkaju jość našaja biełaruskaja interpretacyja filozofičnaha pajma idei Wyzwaleńnia Biełarusi, jakuju siańnia, u źwiazku z uspaminam wialikaje pieramohi idei Chrysta, apranajemo ŭ drukawanuju wopratku.

Duža budziem rady, kali pačujem słowa našych śmiarotnych nacyjanalnych worahaŭ, jakija świątuju našuju ideju Wyzwaleńnia pahaniać pašatansku. Wychodzić možna z jakoj niebudź filozofičnaj asnowy, a kali tolki prydziem da pajma i tłumačeńnia słowa: Sprawiadliwaść, to kudy zajdziem, kali abminiem Wyzwaleńnie narodaŭ? Jakuju damo interpretacyju? Jak wytłumačym pajmo słowa – Sprawiadliwaść?

Braty rodnyja, Biełarusy, my musim usio dobra sabie wytłumačyć i zrazumieć, a tahdy tolki nas niwodnaja siła nia zmoža! Na ŭsie pytańni musim mieć jasny adkaz, bo jasny adkaz jość fundamantam našaha pierakanańnia, a pierakanańnie nas wiadzie pad štandar służby našaje idei, a ideja nas wiadzie da pieramohi. Pieramoha našaje idei — heta Wola Baćkaŭščyny, a Wola Biełarusi, — heta zadawaleńnie damahańnia boskaje Sprawiadliwaści.

Ścieražemosia, Bratočki, niajasnych adkazaŭ u nutry swajom, bo jany razburajuć našaje pierakanańnie, a biaz ćwiordaha pierakanańnia my zaraz, u pieršy dzień našaha žyćcia na służbie idei Wyzwaleńnia, rabimosia podłymi prawakatarami i Judami-pradaŭcami.

Na jasnych adkazach u nutry swajom zbudujem našy pierakanańni, a na ćwiordych pierakanańniach paŭstanie skała našaje Wiery ŭ Ideju Wyzwaleńnia Biełarusi. Z hetkaju Wieraju ŭmirać nam budzie duchowaju raskošaju, bo z chwilinaju śmierci našaje cialesnaje pramowimo: My pie-pieramožcy!

Fr. Hryškiewič.

Pawał Karuza.

Gieneza paŭstańnia ideału niezaležnaści Biełarusi i jaho značeńnie, jak biełaruskaha narodnaha świata.

(Referat čytany na 10-tyja ŭhodki abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi, 25.III 28).

(Hl. „Bieł. Krynicu" Nr. 24).

Urešcie prychodzie lutaŭskaja rewalucyja, padaje caryzm. Biełarusy schamianulisia da pracy. Pieradusim pačynajecca arhanizacyjnaja praca siarod uciekačoŭ. Tak u Pietrahradzie adrazu paŭstali šmatlikija miascowyja arhanizacyi, jakija astawalisia pad upływam Bieł. Sac. Hramady. U Maskwie-ž paŭstaje zusim nowaja arhanizacyja, dawoli silnaja pad naz. Bieł. Narodnaja Hramada. Ale i ciapier z boku rasiejskich partyjaŭ nie abychodzicca biez pieraškodaŭ u biełaruskaj arhanizacyjnaj pracy. Tahočasnaja presa, asabliwa kadeckaja, časta źmiaščaje procibiełaruskija staćci i feljetony. Na't abzywała hety ruch čornasocienskim i reakcyjnym.

Adnak praca idzie. U sakawiku 1917 hodu adbywajecca źjezd biełaruskich arhanizacyjaŭ i partyjaŭ. Na źjeździe było 150 asob. Tut wyjawiłasia, što ŭ biełaruskim ruchu natwaryłasia mnoha roznych kirunkaŭ i aryjentacyjaŭ. Źjezd prawioŭ dawoli cikawyja rezalucyi. Najcikawiejšaja była rezalucyja, jakaja wyjaśniała pohlad na niezaležnickuju sprawu. U hetaj rezalucyi źjezd witaŭ rewalucyju i damahaŭsia aŭtanomii dla Biełarusi.

Paśla hetaha źjezdu pačali, jak hryby pa daždžy, wyrastać jašče nowyja partyi i arhanizacyi.

U Miensku paŭstała Biełar. Chryścijanskaja Złučnaść, u Homli — Sajuz Bieł. Demokracyi, u Turkiestanie—Sajuz Biełar. Aŭtanamistaŭ.

Što-ž da prahramy, to nowapaŭstaŭšyja partyi zusim nia mieli jašče prahramy.

Niekatoryja-ž arhanizacyi nasili wyrazna čornasocienny charaktar, jak napr. Sajuz Bieł. Demokracyi, Sajuz Bieł. Narod. i dr. Najbolš niezaležnickich tendencyjaŭ wykazała Bieł. Chryścijanskaja Złučnaść.

Paźniej adbywajecca ceły rad źjezdaŭ. Na ŭsich hetych źjezdach niezaležnickaje pytańnie što-raz bolš i bolš pačynaje wypływać na wierch.

Biełaruskija hrupy i partyi nie znachodziać supolnaj linii ŭ hetym pytańni.

Bieł. Chryścijanska-Demokratyčnaja Złučnaść stajała na maksymum niezaležnaści. Reakcyjnyja hrupy, jak i treba było spadziawacca, nie mahli padzialicca z raspadam „jedzinaj niedzielimaj" i wysoŭwali ŭ prahramie tolki bolš ci mienš kurtatuju aŭtanomiju. Biełaruskaja-ž Sacyjalistyčnaja Hramada nie znašła zhody ŭ hetym pytańni na't u nutry partyi.

Na sesii Rady Biełar. Arhanizacyjaŭ (h. zw. Wialikaj Bieł. Rady) u kastryčniku 1917 h. u Hramadzie nastupiŭ razłom: prawaje kryło jšło ŭ bok niezaležnaści, lewaja-ž padpadała što-raz bolš pad upływ balšawikoŭ i chacieła ŭtrymać adziny kamunistyčny front.

Kastryčnikawaja rewalucyja mieła na biełaruskim ruchu upływ u tym sensie, što balšawikom nie pa-dušy byli niezaležnickija imknieńni Biełarusaŭ i jany staralisia ich prydušyć.

Naprykład zaraz-ža paśla kastryčnikawaje rewalucyi stwaryŭsia ŭ Pietrahradzie pry Ŭsierasiejskim Sawiecie Rabočych Deputataŭ Biełaruski Abłasny Kamitet, jaki wioŭ pracu proci Wialikaj Bieł. Rady. Dziela taho, što Rada stajała za ŭtwareńnie Biełaruskaj Narodnaj Respubliki ŭ ahulna rasiejskaj Federacyi, a Bieł. Obł. Kamitet, jak widać užo z samoha nazowu, ličyŭ Biełaruś tolki wobłasciu Rasiei i nie zhadzaŭsia na't z nacyjanalizacyjaj školnictwa i hramadzkich ustanowaŭ.

Adnak, karystajučy z taho, što kastryčnikawaja rewalucyja abwieściła prawa samaaznačeńnia narodaŭ, Mienskija Bieł. Arhanizacyi pačynajuć dumać ab sklikańni ŭsiebiełaruskaha kanhresu dziela wyrašeńnia nacyjanalna-dziaržaŭnaha pytańnia.

Zanialisia hetaj sprawaj try mižpartyjnyja arhanizacyi i Wialikaja Bieł. Rada, Biełaruski Wykanaŭčy Kamitet i Bielaruskaja Wajskowaja Rada. Hetyja arhanizacyi wydali adozwu, u jakoj prapanawałasia zrabić zhodu z Niamieččynaj, złučyć usie biełaruskija ziemli, prawiaści roznyja socyjalnyja (asabliwa ziamielnuju) reformy i ŭtwaryć Narodnuju Respubliku, złučanuju fedaracyjna z Rasiejaj. Adozwa była pryznačana dla ŭsiaho bieł. narodu i dziela wyrašeńnia ŭsich spraŭ sklikała pradstaŭnikoŭ narodu ŭ Miensk na 5 śnieżnia 1917 h.

Balšawiki zacikawilisia kanhresam i wykarystali lewaje kryło Bieł. Sac. Hramady, jakoje ŭžo było zusim pierarabiłasia ŭ Kamunistyčnuju partyju, kab heta pakirawała kanhres ŭ bok kamunizmu i pieraškodziła separatyŭnym pastanowam. Centralny Kamitet hetaj partyi wyjechaŭ z Pietrahradu ŭ Miensk, ale na ščaście na kanhres spaźniŭsia.

Kanhres adkryŭsia 14 śnieżnia 1917 hodu i pratrywaŭ 3 dni. Balšawickaja ŭłada ŭ Miensku — Sawiet Narodnych Kamisaraŭ — pabačyŭšy, što kanhres staŭ na nacyjanalny hrunt i što balša-

Z hazetaŭ.

Wodhuk światkawańnia 10-ch uhodkaŭ.

Litoŭskaja hazeta, wychodziačaja ŭ Wilni, „Vilniaus Aidas" 27 sakawika źmiaściła artykuł pad zahałoŭkam: święta Biełaruskaha Narodu.

Padčorknuŭšy, što jak dla Litoŭcaŭ ważny dzień 16 lutaha, tak Biełarusam dzień 25 sakawika, aŭtar henaj stačci wykazywaje ŭsie tyja trudnaści, dziela jakich Biełaruski Narod nie zdabyŭ sabie niezaležnaści. Miž inšym u artykule ab hetaj sprawie haworycca: „užo ad wiekaŭ Maskwa imknułasia zapanawać ziemlami, pałožanymi ad jaje na Zachod i łaskaj i teroram i dobrym słowam i kazackaj nahajkaj. Z druhoha boku Waršawa ad daŭnych časaŭ imknułasia na Ŭschod, byccam niasučy tudy swaju kulturu, jakuju časta nasadžała panskim bizunom. Siańnia Biełaruski Narod padzieleny na try orjentacyi: maskoŭskuju, waršaŭskuju i niezaležnickuju".

Urešcie aŭtar hetaha artykułu padčorkiwaje, što niezaležnickaja ideja kožnaha narodu jošč nieśmiarotnaj i što jana pieramoža.

Ab haspadarcy.

Bulba.

Sadžeńnie bulby jošć u biełaruskich klimatyčnych umowach apošnim źwianom łancuha wiesnawych ziemlarobskich pracaŭ. Wymahaje hetaha samaja žyćciowaja, skazać by, natura bulby, jakaja pačynaje prarastać až pry 8 — 10°C. Pasadžanaja pry ciapłyni nižejšaj — abo nie prarastaje, abo zamiest rastkoŭ daje małyja narostki, „bulbinki". Takoje nienarmalnaje prarastańnie bulby maje miejsca asabliwa kali nasiennaja bulba jošć nia całaj a rezanaj: nia wyłučajecca ŭ takim wypadku mahčymaść, što raskrojenyja bulbiny ŭ ściudzionaj hlebie chutčej zhnijuć, čymsia prarastuć i ŭzojduć. Niebiaśpieka tymbolšaja, čym hleba bywaje wahčejšaja (makrejšaja), dy ciažej prahrawajučajasia.

Čaho bulbie treba?

Mierna wohkaha, nia ściudzionaha, ale j nie haračaha klimatu (nadwor'ja), lahčejšaj, choč dobra, dy ŭ čas spracawanaj i pahnojenaj hleby. Ciapłyniu nižej 0°C bulba nia wycierpić. Suchaja hleba jej bolš świedčyć, čymsia za lišnie wohkaja, asabliwa ž u hlebach ciažejšych. Doždž u lipni i žniŭni, kali nia lišnie wialiki, bywaje dla bulby karysnym.

Najlepšaj hlebaj dla bulby jošć hlina, choč rodzić bulba i na lohkich piaskoch i na ciažkich hlejach. Dobra taksama pryhodnaj bywaje bulba i na ŭsiakija nawizny, jak na tarfianiščy, admaładžwanyja sienažaci, paśbiščy.

U siewazwarocie najlepš bulbu dawać paśla azimych chlebawin.

Rodzić bulba dobra tolki na hruntoch wyhnajenych. Z pasiarod usich ziemlarobskich raśćinaŭ bulba, jak kareńpłod, najlepš wyŭžytkoŭwaje chleŭny, skacinny (karawiačy) hnoj, jaki treba dawać užo ŭ wosieni. Hnoj music być pierapreŭšy (nia świežy). Čym bolš hnoju, tym lepš; ale hranicy pierastupać nia radzicca (300 q = 30 wazoŭ pa ha.). Hdzie niedachwat hnoju chleŭnaha, pamahčy možna i treba hnajami *štučnymi*, asabliwa azotnymi (chilijskaja saletra) i *kalijnymi* (kainit). Pry kupli i užywańni apośniaha (kainitu) treba pierakanacca, ci nia maje ja šmat *chłoru* (zwyčajna 23.3%), jaki bulbie wielmi škodzić. Jak azotnaje štučnaje ŭhnajeńnie, užywajecca jšče i sierkawaja amonnaja sol ($(NH_4)_2 SO_4$). Sumyśnaha pryhnojwańnia štučnymi hnajami fosfarnymi, tak ważnymi ŭ ziernawych zbažawin, u bulby nia bywaje patreby: u hnai bywaje fosfaru dla bulby dosyć.

Pryhatawańniu bulby — nasieńnia treba dać dosyć dbajnaści. Najlepšym nasieńniem bywaje bulba celaja, siarednaj wialikaści. Tam, dzie z-za niedastatku treba bywaje bulbu nasiennuju rezać, rabić treba tak nia ŭzdoŭž, a ŭpopierak bulbiny: „karonka" sadzicca, a „piatka" zužytkoŭwajecca ŭ haspadarcy. Parezanaje nasieńnie na ranach swaich pierad sadžeńniem music zacelicca płastom korku. Hety płast utworycca z časam (10—14 dzion) abo sam, abo hetyja rany treba bywaje pasypać *dzieraŭlanym* popiełam.

Sadzicca bulba ŭ nas za płuham, cieraz baraznu. Sadzić bulbu treba nie na dno barazny, a na adaranuju miahkuju skibu ralli (miakiš).

Hłybka sadžeńnia bulby bywaje 5—15 cm i zaleža ad jakaści nasieńnia, hleby i wohkaści hleby. Čym drabniej nasiennaja bulba parezana, čym hleba ciažejšaja i wahčejšaja, tym sadzić treba bulbu mialčej. I naadwarot, čym nasieńnie bujniejšaje, hleba lahčejšaja i sušejšaja, tym sadzić treba bulbu hłybiej. Ahulnaje prawiła: — *lepš miałčej, čymsia hłybiej.*

Ad. Klimovič.

Z biełaruskaha žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Schod Rady Biel. Instyt. Hasp. i Kultury. 4 krasawika sioł. h. u pamieškani Biel. Inst. Hasp. i Kult., Wostrabramskaja 8—1 u Wilni, adbyŭsia schod Rady Instytutu. Rada wysłuchaŭšy sprawazdaču ŭradu Instytutu za minuły hod pierawybrała nowy Centralny Kamitet Instytutu, u skład jakoha wybrany nastupnyja asoby: staršynia — A. Bildziukiewič, I. wice-staršynia — ks. A. Stankiewič, II. wice-staršynia — adwakat Bobianski, skarbnik — J. Wasileŭski, sekratar — pasoł Juchniewič, siabry — pasoł Karuza i E. Budźka. U kamisiju rewizyjnuju wybrany: staršynia — senatar Bahdanowič, siabry — pasoł Jaremič i J. Paźniak.

Zwalnieńnie z wastrohu studenta Janki Šutowiča. Skarbnik Centralnaha Kamitetu Biel. Chr. Dem. Janka Šutowič, katory prasiadzieŭ u Aśmianskim wastrozie blizu paŭtara miesiaca, 7 hetaha miesiaca zwolnieny na wolu za kaŭcyju 1000 zł. Hr. J. Šutowiča sudowyja ŭłady abwinawačwajuć pa § 129 č. I, p. 1, i § 51 K. K.

„Hramadaŭcy" ŭtwaryli asobny Klub u Sojmie. Nadowiačy hrupa biełaruskich pasłoŭ, jakija prajšli ŭ Sojm z Nawahradzkaha wokruhu, utwaryli asobny pasolski klub u Sojmie pad nazowam „Biełaruski Klub Zmahańnia". Staršynia hetaha klubu — pasoł Haŭrylik, wice-staršynia—Dwarčanin, sekratar — Hrecki, skarbnik — Stahanowič.

„Chryścijanskaj Dumki" wyšaŭ Nr. 7. Źmiest: 1) Alleluja; 2) Maciukoŭski—Dumki nad wialikodnym Alleluja; 3) Dr. M. A.—Boh; 4) Ks. Dr. J. R. — Ahulnaje paniaćcie Apolohietyki Chryścijanskaj; 5) Z relihijna-Kaścielnaha žyćcia; 6) K. Swajak — Zaledź zaranica...; 7) Knihapis; 8) Chronika; 9) Kalendaryk; 10) Usiačyna; 11) Žarty.

Z Radawaj Biełarusi.

Statystyčnyja danyja. „Tacc" padaje statystyky ab Radawaj Biełarusi, usiaho nasialeńnia jakoj 5 mil. 80,6 prac. Biełarusaŭ, 8,2 prac.—Žydoŭ, 7,7 prac. — Rasiejcaŭ z central. hub, 1,9 prac. Palakaŭ. Dziaržaŭnymi aficyjalnymi mowami ličacca: biełaruskaja, rasiejskaja, žydoŭskaja i polskaja.

Školnaja sprawa pradstaŭlajecca hetak: z ahulnaha liku siarednich škoł (300) biełaruskich — 66 prac., žydoŭskich 18 prac., 11 prac. rasiejskich, 4 prac. polskich. Wykłady wiaducca ŭ rodnaj mowie kožnaj nacyjanalnaści. Z wychodziačych 17 hazet, 9 drukujucca pa biełarusku, 4 pa rasiejsku, 2 pa žydoŭsku i 1 pa polsku.

Sud nad „Hramadoj".

(Ad 31 III da 10 IV)

(Pawodle polskaj presy).

Świedka *Pšelišeŭski*, byŭšy Slonimski starasta, u doŭhim pakazańni dakazwaje, što byccam Hramada supracoŭničała z Maskwoj i što byccam kamunistyja, jak tolki zarhanizawałasia Hramada, zlikwidawali swaje placoŭki i pajšli pracawać u Hramadu.

Świedka *Bujko*, byŭšy dziejač „Wyzwaleńnia," pakazwaje, što byccam abwinawačany Jakubčyk namaŭlaŭ jaho zapisacca ŭ Hramadu i abiacaŭ jamu pensiju ŭradoŭca.

Kamandant pastarunku palicyi *Korzan* — hawora, što abwinawačany Bursewič—metadyst i byccam wioŭ prapahandu kamunistyčnuju.

Palicyjanty *Łunkiewič i Sienicki* śćwiardžajuć, što abwinawačany Bursewič byccam naležyŭ da K.P.Z.B., a prapahanda metadyzmu źjaŭlałasia žarałom materjalnaj karyści, što byccam i rabiŭ „duchoŭnik" Bursewič.

Świedki *Buś, Kuśewski i Biejewič* — wojty z Dziśnienskaha paw. — śćwiardžajuć, što byccam Hramada wiała prociŭ-padatkowuju ahitacyju, dziela čaho i byli zmušany ŭrady hminnyja najmać sekwestrataraŭ dla ściahiwańnia padatkaŭ, ale nie pamahali hetamu i sekwestratary.

Świedki *Daniłowič i Kiśenia* śćwiardžajuć pakazańni ŭ śledčaj palicyi, Dziśnienskaha paw. świedki *Bielskaha*, jaki byccam pakazywaŭ, što Hramada arhanizawała teroryctyčnyja bajoŭki i byccam Miatła dawaŭ na heta zahady. Świedki henyja taksama pakazwajuć, što byccam partyjny sud Hramady zasudziŭ Iwaškiewiča na śmierć zastrełu.

Świedka *Bielinski* pakazwaje, što byccam Iwaškiewiča zabiła Hramadoŭskaja bajoŭka.

Z Niezaležnaj Litwy.

Nowaja katalickaja partyja ŭ Litwie. Niadaŭna ŭ Koŭnie adbyłasia ŭ prazydenta respubliki konferencyja litoŭskich biskupaŭ, u katoraj pryjmaŭ udzieł Waldemaras i niekalki siabraŭ Kowienskaha ŭradu. Konferencyja adbyłasia ŭ sprawie prawidzieńnia ŭ žyćcio konkordatu. Pry hetym mielasia być parušana sprawa załažeńnia nowaj wialikaj katalickaj partyi ŭ Litwie, u skład jakoj mielisia ŭwajści istnujučaja užo katalickaja partyja „Ukininku-Sajunga" i partyja chryścijanska-demokratyčnaja. Niespadziewanaje zwalnieńnie z wastrohu dwuch pawažnych katalickaj partyi „Ukininku-Sajunga" i pawarot z zahranicy d-ra Bistrasa jość bycam u źwiazku z załažeńniem wialikaj katalickaj partyi ŭ Litwie.

Z Polščy.

Lik naradzinaŭ pamienšyŭsia. Na padstawie padličeńniaŭ, zroblenych u niekatorych bolšych miestach Polščy, dajecca zaŭważyć pawolnaje i wielmi pakaznaje źmianšeńnie liku naradzinaŭ, katoraje uźmahłosia pierawažna ŭ apošnich hadoch, pierad i pawajennych. Na 1000 žycharoŭ lik naradzinaŭ byŭ: u Waršawie ŭ 1885 h. —43. 85, ŭ 1905—31.24, u 1923 h. užo tolki 23.82, u Paznani ŭ 1885 h. —42.10, u 1905 h. — 36.90, 1923 užo tolki 31.90. U Łodzi na stolki-ž žycharaŭ u 1905 h.—44, u 1913 spała da 28.3.

---

wiki mohuć stracić na Biełarusi swoj upłyŭ, kanhres abjawili kontrewolucyjnym i razahnali. Źjezd paśpieŭ tolki wybrać Radu źjezdu, jakaja paśla pierajmienawałasia ŭ Radu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki.

Rada heta sabraŭšysia na druhi dzień paśla spynieńnia źjezdu, pryniała tyja pastanowy, da pryniaćcia jakich na źjeździe nie dapuścili. Pastanowy hetyja nastupnyja:

1) ličyć, što źjezd razahnany siłaj,

2) Radu źjezdu pryznać wykanaŭčym orhanam,

3) ličyć raspuščanymi ŭsie biełaruskija arhanizacyi, apračа Wajskowaj Rady, jakaja ličycca paduładnaj Rady Źjezdu.

Rezalucyju ab utwareńni Demokratyčnaj Respubliki, fedaracyjna źwiazanaj z Rasiejaj, źjezd paśpieŭ pryniać da spynieńnia.

Rada Źjezdu istnawała nielehalna. Ułada znachodziłasia ŭ rukach Rady Narodnych Kamisaraŭ. Nastroj na Biełarusi byŭ napružanym.

Miž Niemcami i Balšawikami išli ŭ Bieraści mirnyja pierahawory, ale wajaki pieramučanyja wajnoj pakidali front i jšli damoŭ. U skorašci front akazaŭsia adkrytym i niamieckija wojski biez pieraškodaŭ zaniali bolšašć biełaruskich ziamiel.

Jašče za niekalki dzion da prychodu Niemcaŭ balšawickaja ułada pakinuła Miensk.

Pakinuła nia stolki dziela Niemcaŭ, kolki z pryčyny miascowaj apazycyi, z Radaj Źjezdu na čale. Lander, staršynia Rady Nar. Kamisaraŭ, u swaich uspaminach apiswaje swoj wyjezd z Miensku. Piša jon tam: „U horadzie pačaŭsia ruch Biełarusaŭ hatowiŭšych wystup proci nas. Na wulicach pačalisia drobnyja styčki i razdawalisia strely"...

Hetyja padziei daskanalna malujuć tahočasny nastroj u Miensku. Nastroj byŭ choč nia ŭ poŭnaj miery, ale nacyjanalna niezaležnicki.

25 lutaha 1918 hodu Miensk zajmajuć Niemcy. Rada spadziawałasia, što jana budzie pryznanaj. Ale Niemcy nia byli zacikaŭleny ŭ pryznańni Biełaruskaj respubliki. Tady-b jany nie mahli akupawać. Dziela hetaha Niemcy ŭwažali Biełaruś za častku Rasiei i nijakich krajowych uładaŭ nie pryznawali.

Rada Źjezdu dalej istnawała faktyčna biaz ułady. Ale Rada pačynaje, što-raz to bolš pierakonwacca, što adziny wychad dla biełaruskaha narodu — heta poŭnaja jaho niezaležnašć. Biełaruś nie dawali Radzie spać.

Urešcie 24 sakawika ŭ wiečary Rada sklikaje pasiedžańnie. Narady trywali ŭsiu noč i ranicaj 25 sakawika Rada abwieściła Biełaruś Wolnaj, Niezaležnaj.

Z taho času prajšło 10 hadoŭ. Biełaruś dahetul niezaležnaści nia maje. Dalejšyja padziei takija.

Rada jak tanučy za sałominku chapałasia za ŭsie sposaby, kab akt 25 sakawika nie astaŭsia tolki aktam. Rabiła, što mahła, ale ździejśnić niezaležnaści nieŭdałosia.

Niamiecki kajzer 25 krasawika pryznaŭ niezaležnašć Litwy. Heta zaelektryzawała siabroŭ Rady. 25 krasawika Rada wysyłaje telehramu niamieckamu kajzeru, u jakoj padajecca pad apieku Niamieččyny i prosić pryznać ułady Rady. Kajzer adnak Rady nia pryznaŭ. U Radzie pačalisia nieparazumieńni i hraziŭ razwał, jaki paśla i nastupiŭ.

U wosieni 1918 hodu niamieckaja rewalucyja źdźmuchnuła z tronu kajzera Wilhelma. Niamieckaje wojska, tak jak hod pierad tym rasiejskaje, pakidaje front adkrytym i jdzie damoŭ. Balšawiki nie adrazu jduć pa śladoch Niemcaŭ. Niejki čas na Biełarusi panuje biazładździe. Adnak Biełarusy nie patrapili skarystać z hetaha času. Upłyŭ stolkihadowaha pryhniečańnia rewalucyjnasci wydaŭ swajo zierne. Biełaruskija masy, zamiest tworčaj raboty, chapilisia za spoźnieny rewalucyjny, nikomu ŭ toj čas niepatrebny, ruch.

Pa niejkim časie balšawiki apanoŭwajuć kraj i fikcyjna tworać byccam miascowuju ŭładu z ludziej z daŭnaha lewaha kryła Biel. Sac. Hramady. Faktyčna ŭsia ŭłada ŭ Maskwie. Widać heta z rezalucyi Pietrahradzkaj arhanizacyi Biel. Sac. Hramady, faktyčna užo kamunistyčnaj. Heta rezalucyja abwiaščaje zamiest adzinaha nacyjanalnaha frontu — adziny klasawy praletarski rewalucyjny front, značа — adzin front i panuje abjadnańnie z Maskwoj.

U skorašci wystupiŭ jašče adzin kankurent da Biełarusi: niadaŭna adrodžanaja Polšča. Kali Piłsudski ŭ 1919 hodzie ŭwajšoŭ u Miensk, niezaležnickija hrupy pačuli ŭ sercy jznoŭ nadzieju, choč byli ludzi, jakija užo nia wieryli ŭ ničyju pomač z boku. Paśla prychodu polskich wojskaŭ u Miensk u horadzie pajawiłasia adozwa padpisanaja Piłsudskim. Adozwa heta z mnohich bakoŭ wielmi cikawaja. Cytajem tam napryklad takija radki: „Chaču Wam dać mahčymaść raźwiazać unutranyja sprawy, tak jak sami zachočacie, biez jakohakoleč'y hwałtu, abo nacisku z boku Polščy." Dalej byŭ zaklik da ŭčaścia ŭ ŭładzie miascowych ludziej, synoŭ hetaj ziamli. U skorašci pačałasia, jakich miascowych ludziej pry-

Jak bačym, najwialikšaje zniżeńnie naradzinaŭ zaznačyłasia pasiarod žycharoŭ Łodzi. Pawodle tymčasowych danych, spad liku naradzinaŭ zaznačyŭsia taksama i ŭ inšych miestach Polščy.

Biezraboćcie. Pawodle danych za čas ad 3 da 10 sakawika s. h. biezrabotnych u Polščy naličywajecca 176584 asoby, u hetym liku 38.277 žančyn.

Falšywyja hrošy. Ministerstwa finansaŭ padaje da wiedama, što źjawilisia padroblenyja 5-ci złatoŭki z dataj 26 kastr. 1926 h.

Polski Bank padaje da wiedama, što ŭ Paznani i Katawicach źjawilisia falšywyja 500 zł.

Prajekty Ministerstwa Reformy Rolnaj. Budučy ŭ Wilni ministar Staniewič padaŭ da wiedama pradstaŭnikoŭ polskaj presy ab prajektach palityki Min. Reformy Rolnaj. Na zapytańnie pradstaŭnikoŭ presy, ci jošć jakija pawažniejšyja prajekty ŭstawadaŭstwa ŭ halinie pierabudowy reformy rolnaj, ministar adkazaŭ: tak. Pieradusim treba zaličyć tut prajekt ustawy ab niepadzielnaści praz naśledztwa, kab pieraškodzić paŭstawańniu nia zdolnych da žyćcia haspadarak. Ale ŭwiadzieńnie ŭ žycio henaha prajektu napatykajecca na wialikija pieraškody z boku miajscowych zwyčajaŭ paasobnych wajawodztwaŭ.

Z zahranicy.

Źjezd Ministraŭ Zahraničnych spraŭ u Rymie. Hetymi dniami ŭ Rymie źjechalisia Ministry zahraničnych spraŭ: Z Berlina ahient reparacyjny p. Parker Gilbert z niamieckim ministram finansaŭ Kohlerem. Turecki min. zahr. spraŭ Rušti Bej. Hrecki — Michalo Kopolos. Premjer Henhryi hr. Bethlen. Min. Zahr. Spraŭ Rumynji i Litoŭski pasoł u Berlinie Sidzikauskas. Jaki maje charaktar hety źjezd, sudzić pakul što trudna.

Z Maskwy danosiać, što tamtejšyja čyrwonyja dyktatary wielmi zaniepakojeny wykryćciem separatystyčnaj kamunistyčnaj arhanizacyi na Wial. Ukrainie. U źwiazku z apošnimi masowymi aryštami siarod ukrainskaj intelihiencyi i tych kamunistaŭ, što stajać na hruncie samastojnaści Ukrainy, adbyłosia ŭ Maskwie nadzwyčajnaje pasiedžańnie Polit. Biuro partyi, u jakim braŭ udzieł wyzwany z Charkawa haława kantrolnaj kamisii na Ukrainie Zatonski. Śćwierdžana, što na Rad. Ukrainie wykryty špisak, jakoha metaju jošć poŭny razryŭ z Maskwoju. Da špisku naležyli taksama ŭkrainskija kamunisty i pałki čyrwonaj armii na Wial. Ukr.

Z Kraju.

Złoŭleny niebiašpiečny bandyta ŭ Pluščynie. 6-ha h. m. u paw. Łunnieckim byŭ złoŭleny bandyta Anton Oreška vel Oreškiewič, astatni siabra bandy Piotry Łady, z katorym 9. VII. 1927 h. u tawarystwie troch inšych bandytaŭ uciakli z turmy ŭ Pinsku. Oreška byŭ złoŭleny z karabinam u ruce. Siabry hetaj bandy z wyniatkam Łady, Weleškiewiča — zabitych palicyjaj u časie pahoni 18. VII 1927 h. — byli prysudžany daraznym sudom 25. VIII. 27 na karu śmierci.

Piśmo ŭ Redakcyju.

Pawažanaja Redakcyja!

Wietliwa prašu źmiaścić u Wašaj pawažanaj hazecie nižej padadzienaje:

U časie wybarnaj ahitacyi prypadkowa papała mnie ŭ ruki listoŭka puščanaja ŭ świet „Biespartyjnym Blokam" pad zahałoŭkam „Nia dajciesia ašukać", u katoraj było źmieščana majo imia, jak pracaŭnika ad špisku № 1. Hetym zajaŭlaju, što ja ŭ hetym hodzie ŭ časie wybaraŭ u Sojm i Senat da nijakaj palityki nia ŭmiešywaŭsia i nikomu nie dawaŭ prawa źmiaščać swajho imiani dla ahitacyjnaj mety ŭ wyšej uspomnienaj listoŭcy.

Prymicie maju pašanu

Albin Sinkiewič.

Šantaraŭščyna, 9 krasawika, 1928 h.

Z Wilni.

Aryšt b. zast. kamandanta palicyi na Wilenska — Trocki pawiet. 29 m.m u sali sudu aryštawli b. padkamisara palicyi i zast. kamandanta na Wilenska — Trocki pawiet p. Z. Aryštawali jaho za fałšywyja dakumanty. Aryštawanaha pasadzili na Łukiškach.

Źjezd litoŭskich wučycialoŭ. 14 krasawika adbudziecca ŭ Wilni źjezd litoŭskich wučycialoŭ, na jakim buduć abhawarywacca sprawy datyčačyja arhanizacyi.

Ahulny schod Litoŭskaha Dabradziejnaha T-wa. Minułaha 25 sakawika ŭ sali św. Mikałaja adbyŭsia ahulny hadawy schod Litoŭskaha Dabradziejnaha T-wa. Z dakładu wyjawiłasia, što T-wa z pačatku hetaha školnaha hodu ŭtrymliwała 650 niezamožnych wučniaŭ. Paśla zakryćcia polskimi uładami wučycielskaj seminaryi, čaść wučniaŭ była prymušana wyjechać na wiosku. T-wa ciapier utrymliwaje 500 niezamožnych wučniaŭ, z jakich 120 kruhłych sirot. Staršynioj T-wa dalej astaŭsia ks. Bielaŭski.

Biezraboćcie. Pawodle aficyjalnych danych, Dziaržaŭny Ŭrad Pasiarednictwa Pracy zarejestrawaŭ u minułym tydni na terytoryi m. Wilni 4811 biezrabotnych, jakija dzielacca na nastupnyja fachowyja hrupy: hutnikaŭ — 2, metaloŭcaŭ — 285, budaŭlanych — 569, inšych wykwalifikawanych — 1099, niekwalifikawanych — 1425, rabotnikaŭ rolnych — 131 i pracaŭnikoŭ umysłowych — 1300.

DA NAS PIŠUĆ.

KSIONDZ PROCIŬ BIEŁARUSKICH HAZET.

Daniušawa, Wialejskaha paw. Pierad Wialikadniam adbylisia ŭ Daniušaŭskim kaściele dla Daniušaŭskich parachwijan rekolekcyi, na jakija byŭ pryjechaŭšy i Žodzišny probašč ks. Dronič

Ks. Dronič u swaim kazańni pamiž inšym nawaliŭsia na biełaruskija hazety i ich čytačoŭ. Biełaruskija hazety nazywaŭ balšawickimi, bo jany krytykujuć ksiandzoŭ i panoŭ, a chto čytaje biełaruskija hazety, toj jošć apostałam Trockaha i h. d.! Dziŭny pahlad ks. Droniča! Ci-ž heta jošć prastupkam z boku hledžańnia katalickaha kaścioła čytać biełaruskija hazety? Dumaju, što nie! A toje, što jany balšawickija, dyk heta niapraŭda, bo kab sapraŭdy jany byli takija, to napeŭna jany da nas nie dachodzili-b i byli-b skanfiskawanyja, a toje, što krytykujuć panoŭ, abo ksiandzoŭ, to ci-ž heta jošć prastupkam z boku katalickaha? Nie, bo-ž krytyka wielmi reč patrebnaja ŭ žyćci i dla žyćcia karysnaja, a wot takija napaści na biełaruskija hazety i čytačoŭ z boku ksiandzoŭ nia stolki jošć skodnymi dla nas Biełarusaŭ, skolki dla katalickaha kaścioła.

Toj samy parachwijanin.

BIEŁARUSY PRABUDŽAJUCCA.

Žyrmuny, Lidzkaha paw. Pra našuju hminu niejak nia čuwać ani słowa ŭ homanie Biełaruskaha Adradžeńnia, jak byccam u nas i niama ludziej abo hmina našaja i nie biełaruskaja. Adnak heta i nia tak. Jošć u nas ludzi, u absalutnaj bolšaści sialanie Biełarusy, siarod katorych świedamaść biełaruskaja raście. Najlepš heta pakazali wybary da Sojmu i Senatu, padčas katorych nie zważajučy na toje, što p. wojt a nat i storaž hminny tak silna ahitawali za Nr 1, sialanstwa našaj hminy za p. wojtam nie pajšło, bo sialanie wiedali pra swoj Biełaruski špisak Nr 18. Tolki biada, što 18-ku ŭniawažnili, ale skasawańnie 18-ki, sialan nie adstrašyła ad jaje, a tolki ŭzmocniła dawier da jaje.

Kwietka.

„U LUDZIEJ TY HONAR STRACIŠ — ŬSIE CIABIE ZRAKUCCA."

Trakieli, Lidzkaha paw. Naša parachwija dziakawać Bohu ŭžo prabudziłasia ad śpiački i wiadzieć ciapier zmahańnie za wyzwaleńnie z ciemry wiekawoha snu, za nacyjanalnaje samapaznańnie ab sabie, chto my takija i čaho nam treba. Najlepšym dokazam hetaha źjaŭlajecca tolki što adbyŭšyjasia wybary da Sojmu i Senatu, u časie jakich wynik byŭ na karyść adzinaha Biełaruskaha špisku Nr 18.

U našym abwodzie wynik hety wielmi paciašajučy, bo nie zważajučy na toje, što 18-ka da Sojmu i była ŭnieważniena — sialanstwa našaj parachwii ŭ wializarnaj bolšaści addało swaje hałasy za Nr 18. Tolki šlachta našaja z Dawidowičam na čale nia mohuć hetaha anijak uciamić, što treba prabudžacca da žyćcia, i na dalej astajucca ŭ ciemry i niaświedamaści. Z šlachty to ŭžo nia dziwa, wiedama šlachta — im byŭšyja šlachockija tytuły tak zakuli łaby, što jany anijak nia mohuć ad henaj šlachockaj chwaroby wylačycca, ale z synoŭ mužyckich biaz tytułaŭ, jak naš p. Dawidowič, dyk wielmi dziwa i hetaki abjaŭ nia možna jnačaj nazwać, jak tolki zwyradžeńniem, a wyradki ŭ ludziej honar traciać i ŭsie ich zrakajucca.

Ćwiatok.

ŚWIATYNIA — MIEJSCAM AHITACYI.

Naŭłaka, Brasłaŭskaha paw. Jašče za daŭnych časoŭ — pierakazwaje nam hetak tradycyja — była kaliści pryhožaja katalickaja światynia ŭ Naŭłacy, što na ŭsiu wakolicu sławiłasia. Za časoŭ rasieskaj „Samodzieržaŭnośći" duchoŭnyja j świeckija ŭłady našu historyčnuju światyniu źniščyli, a na hetym miejscy pastawili carkoŭku; kaštoŭnyja rečy zabrali ŭ swaju karyść. — Minali hady za hadami, carkoŭka stajała jakby prosiačy z nieba łaski. Až narešcie pryšli nowyja časy. Za časoŭ probastwa ŭ Baradzieničach ks. W. Šutowiča paŭstała dumka ŭ niekatorych ludziej hetaj wakolicy adnawić światyniu. Usio zdajecca jšło wielmi dobra. Sabrałasia niekalki ksiandzoŭ na čale z ks. Šutowičam wyświacić carkoŭku — na katalickuju kaplicu, tolki astawałasia čakać wiasny (bo-ž heta było, 3. XII. 1923 h.). kab zmahčy adnawić kaścioł. I ŭsio było-b nadta dobra — kab nia hetyja Biełarusy (ks. W. Šutowič — Biełarus!). „Našamu" p. Klotu, „dziedzicowi" Naŭłaki, — heta biełaruskaść wielmi niespadabałasia. Sprawa adnaŭleńnia kaściołu „została zawiešona". Narešcie nastupiŭ 1927 h. Na miesca ks. Šutowiča pryslali nam polskaha patryjota ks. Mažejku. Ks. M. raźwioŭ družbu z p. Klotam! - i ŭzialisia družna za adnaŭleńnie kaplicy. Adnym słowam za adnu wosień (1927 h.) pastroili adpawiednuju światyniu. Narešcie pryčakalisia, ciapier majem swajo prytulišča, dzie možam złažyć na aŭtar swaje štodziennyja biedy j ciarpieńni i prasić z nieba łaskaŭ na našyja patreby.

Kali nastupiŭ pierad wybarny čas, ks. Mažejka wielmi časta mieŭ u našaj kaplicy čysta ahitacyjnyja kazańni, zaklikajučy parachwijanaŭ hałasawać na špisak, miły ksiandzu i p. Klotu.

Niejak dziŭnym robicca, kali duchoŭnaja asoba takija rečy — jak ahitacyja — robić u kaściele. Astajecca tolki skazać słowa: „ci doŭha tak budziecie źnieważać našy światyni roznymi endeckimi ahitacyjami?"...

Aleś Dudar.

zywaŭ Piłsudski da ŭłady. Uładu biaruć u swaje ruki abšarniki Palaki z Biełarusi. Radnyja Rady Bieł. Respubliki pačali z saboj pierapiswacca i zaklikać adzin druhoha, kab skarej sabrać Radu ŭ Miensk. Rada pawoli sabrałasia, ale ŭ samoj Radzie atrymaŭsia razłom. Hrupa poŭnych niezaležnikaŭ z Łastoŭskim na čale nie chacieła pahadzicca na budawańnie dziaržawy ŭ zaležnaści ad Polščy. Druhaja častka była bolš palanafilska nastrojena i jšła na spatkańnie Piłsudskamu (Ant. Łuckiewič). Palanafilskaja častka Rady astałasia pracawać, druhaja adyšła. Adnak i heta Rada zdabyła tolki Školnuju Radu i Wajskowuju Kamisiju. jakaja skora była zlikwidawana.

Dalejšyja padziei wielmi prostyja. Polska-balšawickaja wajna končyłasia ŭ 1920 hodzie i Biełaruś akazałasia pierarezana na 2 častki...

Dabiahajem da kanca,

Pa što-ž my wykazwali ŭsiu gienezu aktu abwieščańnia Niezaležnaści?

Woś na toje, kab prasačyŭšy biełaruski adradženski ruch i padsumawaŭšy ŭsie wyniki jaho, jaśniej možna było zrazumieć ważnaść dla nas dnia nacyjanalnaha świata.

Waźmiemsia da padsumoŭwańnia wyšej padadzienych faktaŭ. Heta možna zrabić wielmi lohka i koratka.

U biełaruskim ruchu bačym dwa hałoŭnych mamenty, dwa asnaŭnyja elementy: nacyjanalna-niezaležnicki i sacyjalna-rewalucyjny. Hetyja dwa elementy z saboju supiarečny, bo ŭ sutnaści adzin nacyjanalny, druhi internacyjanalny. Bačym z wyšej padadzienych faktaŭ, što arhanizacyi, abapiortyja pryncypowa na rewalucyjna-mižnarodnych asnowach u rašučuju chwilinu zaŭsiody chawali niedzie swoj nacyjanalny woblik.

Hetak Bieł. Sac. Hramada zbudawanaja na rewalucyjoniźmie, kali było bryžam pastaŭlena pytańnie nacyjanalnaje, nie zdabyłasia na toje, kab ćwiorda stać na hrunt nacyjanalny, a paśla i zusim pierajšła ŭ mižnarodny łahier, bo nacyjanalnaść jaje była tolki wonkawaj i pry zdareńni jana skinuła nacyjanalnaść jak wopratku.

Kali siańnia istnuje ŭ nas niezaležnaść tolki na papiery, jak ideał, to ŭ wialikaj miery dziakujučy tamu, što najstarejšaja biełaruskaja arhanizacyja i praz heta najbolš pašyranaja, ale niamajučaja narodnaha hruntu pad nahami, nie pahłyblała ŭ swoj čas u masach niezaležnickich idejaŭ.

Dyk zrazumieła, što ździejśnieńnie niezaležnickaha ideału zaležyć ad pahłybleńnia i pašyreńnia niezaležnickaj ideolohii.

Značeńnie siańniaśniaha światkawańnia stanowicca samo praz siabie jasnym.

Bo čym-ža jošć światkawańnie?

Światkujučy my paświačajem niejki dzień niečamu, što nam doraha, što my wysoka sławim, da čaho majem u sercy našym asabliwuju čeść.

Jak u daŭnyja časy światary i światarki paddzieržwali wiečny ahoń pierad swaimi božstwami-ideałami, tak my światkujučy budziem paddzieržwać u sercy našym niaŭhasny ahoń haračaj lubowi da našaha niezaležnickaha ideału, ahoń wialikaha chacieńnia — niaŭpynnaj tuhi da skarejšaha jaho spaŭnieńnia.

Chaj-ža dzień siańniašni budzie tej časinaj, kali my skancantrujem swaje dumki pry našym niezaležnickim ideale, jakomu my dzień siańniašni paświačajem.

Čym bolš my pahłybim u sabie ideju niezaležnaści Biełarusi i čym bolš paświacim pracy dla hetaj idei, tym peŭniejšaje i bližejšaje budzie jaje spaŭnieńnie.

Woś u čym sens i značenie siańniašniaha światkawańnia.

Hramadzianie!
Zapisywajciesia ŭ B. Ch. D.

HRAMADZIANIE!
Prysyłajcie padpisku na „Biełaruskuju Krynicu".

Naša Pošta.

Ćwiatku — atrymali, dziakujem, pastarajemsia wykarystać, pišycie bolš.

Tamu samamu parachwijaninu, atrymali, karystajem.

Michalčuku A., nie atrymanyja Wami Nr 14 „B.K." wyšlem, hazetu na dalej pasyłajem. Jak widać z Wašaha piśma, Wy možacie pisać; pišycie da nas što čuwać u wašych wakolicach.

Łazoŭskamu A., probnyja Nr. „B.K." Wam wysyłajem. Čakajem na padpisku.

Bałašu J., hazetu na probu pasyłajem.

Gajlewiču, Turzionku, hazetu budziem pasyłać; čakajem hrošaj na padpisku.

Samulu J., hazetu na adras Gieskina budziem wysyłać. čakajem na padpisku.

Redaktar Jan Paźniak. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.